

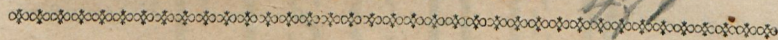
15

Q. D. B. V
DISSERTATIO IVRIDICA
DE

1755
14

IVDICIO
PERITORVM IN ARTE
OPTIMO LITIVM DIRIMENDARVM
IVRIS REMEDIO

477

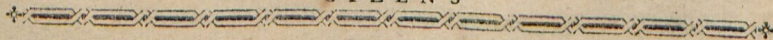
QVAM

PRAESIDE
ANDREA FLORENTE
RIVINO D

POTENTISSIMI SARMATARVM REGIS ET ELECT. SAX
CONSIL. AVLICO DIGESTI VETER. PROF. PVBL. ORDIN
CVR. PROVINC. CONSIST. ECCLESIAS. ET SCABIN
ITEMQVE ORD. IVRID. VITEMB
ASSESSORE

IN AUDITORIO MAIORI
ANNO RELIGIOSAE PACIS SAECVLARI
C1919CCLV. D. VI OCT
TVETVR ET DEFENDIT

AVCTOR
IOANNES CAROLVS TISCHER
CIZENS

VITEMBERGAE
PRELO EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELDI
ACADEMIAE A TYPIS.

A
MONSIEUR
GEORGE THEOPHILE
TISCHER

SEIGNEUR DE WURCHWIZ ETC.

CONSEILLER DE COMMISSIONS DE LA
CHAMBRE ET BAILLI A ZEIZ DE SA MAIESTE
LE ROI DE POLOGNE ELECTEUR
DE SAXE ETC. ETC.

MON TRES HONORE PERE

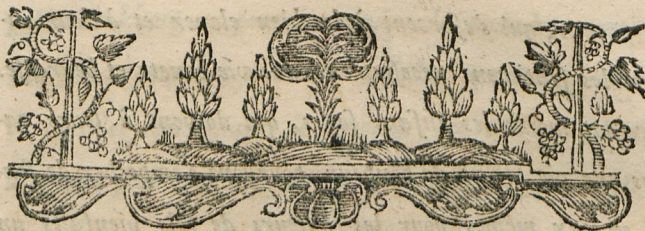
A
MONSIEUR
GEORGE THOMPSON
TISCHER

SEIGNEUR DE WURCHWIS etc.
CONSEILLER DE COMMISSION DE LA
CHAMBRE ET PARLI A ZELT DE SA MAJESTE
LE ROI DE POLOGNE ELECTEUR
de son coté et tres honore
DE SAZE etc etc

TRÈS HONORE PÈRE

à respecter les jours qui demandent les jours
éducation et les connaissances qui en font
pour ses enfants, que la religion, morale
et les autres, font un bon usage de la vie
etc etc

Monsieur

mon très cher et très honoré Pere,

*n considerant les soins que demande une bonne
education et les avantages, qui en reviennent
tant aux enfans, qu'à la republique, chacun
comprendra facilement combien l'on est redevable et obligé*

):(2

aux

aux parens, qui s'eforcent à les bien elever et à leur inspirer les sentimens necessaires à une vie honete et beureuse. D'autant moins les enfans sages, qui doivent à leurs parens une vie pleine de bonheur, pourront s'empecher de sentir en eux mêmes pour les auteurs de tels bienfaits un amour immortel, une devotion immortelle, et une attention immortelle. C'est pourquoi, Monsieur, mon très cher Pere, si ie pese les soucis continuels et les soins ardens que Vous avés eus de mon education dès ma plus tendre ieunesse, ie serois le plus indigne de Vôtre amour, si ie n'avoüois sincerement que Vous m'avés fait eprouver tout ce qu'on peut attendre d'un Pere tendre et aimable. Je connois donc facilement ce qui est de ma part et de mon devoir, savoir, de me conduire pendant toute ma vie avec tout le respect et toute la devotion possible en fils reconnoissant. Pour cet effet, quoique la quantité de Vos bienfaits et la grandeur de Vôtre passion soient telles, que, bien que i'emploie tous mes soins, ie ne serai iamais capable

pable de Vous en pouvoir rendre la moindre partie, il s'en faut pourtant beaucoup qu'elles ne me retiennent de tous les temoignages de devotion, au contraire, ie ferai d'autant plus tous mes efforts pour pouvoir esperer de respondre en quelque maniere à Vôtre grace singuliere. Et c'est elle même, qui m'a encouragé de Vous consacrer les premiers fruits de mes etudes, que ie viens çà Vous presenter, pour qu'ils Vous tiennent lieu de quelque monument de mon obéissance et de mon attachement inviolable. Agréés donc de grace et de Pere, ie Vous supplie, ce que ie Vous offre, et continués de m'honorer encore à l'avenir de Vôtre protection paternelle. Au reste je ne cesserai iamais de faire des voeux pour la conservation de la prosperité de Monsieur mon très honoré Pere, et de Madame ma très honorée Mere. Le Seigneur eternel veuille augmenter et affermir tellement Leur santé, qu' Ils puissent iouir l' Un et l' Autre des fruits

fruits de Leur vertu par une longue suite d'années dans
une vie contente et heureuse. Personne ne profitera
plus que moi par l'accomplissement de ce souhait. C'est
alors que j'aurai lieu de me reioûir long-tems du bon-
heur de ceux à qui ie dois tout, et alors ie ne manquerai
pas d'occasions de faire connoître le profond respect avec
lequel j'ai l'honneur d'être jusqu'au tombeau

Monsieur

mon très cher et très honoré Pere

Vôtre

très humble et tout obeissant fils
Jean Charles Tischler.

CON-

C O N S P E C T V S

- §. I. *Litium ambages, saluti publicae noxias, Romani aequae ac nostri Serenissimi Legislatores omni conatu rescindere studuerunt.*
- §. II. *Inter optima litium dirimendarum remedia referendum est iudicium peritorum in arte. Qui periti in arte dicantur, et a quonam sistantur?*
- §. III. *Quum longa sit artificum differentia: neque plane indoctos, neque consummatos intelligimus.*
- §. IV. *Artifices et opifices, rerum, quae ad eorum artem spectant, praeficiuntur periti.*
- §. V. *Aliam culpam praestant artifices, qui artem profitentur: aliam, qui gratis beneficii loco operam navant.*
- §. VI. *Quid artificium sit, et quomodo differat ab officio? Romani seruos artificii instruere solebant. Si quis plura scit artificia, quodnam spectandum?*
- §. VII. *Indistincte et simpliciter arbitrio peritorum non standum. Acta saepius ad aliud collegium transmittuntur.*
- §. VIII. *Tam collegiorum artificum decreta, quam singulorum iudicia, vires rei iudicatae non consequi, contra BEYERVM recte statuit BOEHMERVS. Sententia ta-*
- men a iudice ad eiusmodi informationem lata, partibusque publicata, in Saxonia Electorali in rem indicatam transit.*
- §. IX. *Certum artis peritorum semper et ubique requirendorum numerum Leges non definiunt. Tutius est, duos a partibus electos, vel plures, adhibere, tertio a iudice constituto. Hi deinceps, ut suspecti, difficulter recusari possunt.*
- §. X. *ALEXANDRI SEVERI prudentia in adhibendis artium peritis, constituendisque eorum corporibus.*
- §. XI. *Sensales vnde dicti, et quid eorum in concursu creditorum officium? lites mercatorum et ex cambiis ortas, negotiationis periri decidunt.*
- §. XII. *Rationum causae committuntur calculatoribus. Vnde hinc nomen sortiti?*
- §. XIII. *Artis peritorum usus in materia euictionis.*
- §. XIV. *Comparationes litterarum et rei scriptoriae peritis quondam institui solitae, Inre Saxon. Elect. abrogatae. Interpretes documenta lingua exotica scripta in vernaculam transferunt et responsiones eorum, qui eandem*

- non callent, in iudiciis nostris explicant.
- §. XV. In rebus domesticis consuluntur patresfamilias, harum rerum periti.
- §. XVI. Ita restituendi fructus redditusque annui a bonae vel malae fidei possessoribus per peritos taxatores aestimantur.
- §. XVII. Qui certam fructuum quantitatem, vel locarium annuum determinent? Quid per fructus sumtusque in eos factos intelligendum?
- §. XVIII. Impensae necessariae semper deducuntur.
- §. XIX. Quomodo sit procedendum a peritis, si fructuum ante plures annos perceptorum restitutio per sententiam sit iniuncta?
- §. XX. Sumtus, qui superant meliorationes, non recipit ad fructus restituendos damnatus, bene in uniuersali iudicio, hereditatis petitione. A quo tempore fructus a bonae et malae fidei possessore apud nos sint restituendi?
- §. XXI. Veri pretii explorandi gratia, res peritis tradi solet.
- §. XXII. Quorum iudicio rerum ablatarum quoque taxatio committitur. Fabri ferrarii et venditores equorum tanquam artis periti adhibentur, si de vitio equi quaeritur.
- §. XXIII. Agrimensorum magna olim et hodie utilitas, quum incidit quaestio de mensura quantitatis et spatii agrorum.
- §. XXIV. Ocularis inspectio olim quouis tempore peti et institui poterat, hodie in Elect. Sax. intra XIV. dies. Iudicis tamen potestas idcirco latius patet.
- §. XXV. Ad corpus delicti erendum praeter iudicis et Scabinarum praesentiam, Medico atque Chirurgo opus est.
- §. XXVI. Saepius adhibetur ocularis inspectio, si mulier capitali, vel corporis afflictina poena plecti, torqueri vel terreri debet, vel si suspecta est de partu edito, vel si quaestio oritur de coeundi impotentia.
- §. XXVII. In quaestionibus facti, initio septimi mensis perfectum partum et vndecimo legitimum nasci posse, creditur Medicis.
- §. XXVIII. In quaestionibus iuris consuluntur ICI, item, si quis legalis scientiae praemia accipere velit, recurrendum ad Iurisperitos.
- §. XXIX. Epilogus.

Q. D. B. V

DISSERTATIO IURIDICA

DE

I V D I C I O

PERITORVM IN ARTE

OPTIMO LITIVM DIRIMENDARVM

IURIS REMEDIO

§. I.

SUMMI prudentissimique Imperantes laudabilem semper in eo posuerunt operam, quo, annuente Deo, praesertim pacis tempore, saluti publicae, quae non patitur in immensum trahi litigia, idcirco saluberrimis consulere legibus, et

A

in

inter ciues iustum distrahendarum controuerfiarum praefcriberent modum iustaque remedia, et sic per legitimos trames calumniantium iniquitates expellerent. Etenim Reipublicae interest, ciues litibus et sumtibus non vexari, ^{a)} vt potius litium sit finis, ^{b)} ac ne pene immortales fiant, vitaeque hominum modum excedant. ^{c)} In primis Romani Imperatores, vt obicem ponant huic malo, dederunt operam; immo Potentissimum Regem Electoremque nostrum ad publicanda Edicta de euitandis litium ambagibus in causis minutis, et vt ocius in deregendis ac puniendis furibus, grassatoribus et latronibus, tranquillitatis publicae hostibus, procedatur, publica sollicitudinis cura commouit. ^{d)}

§. II.

ET quamuis non desint remedia varia, quae ad finem illum obtinendum in causis ciuilibus et criminalibus, tendunt; latissime tamen patere videtur arbitrium et *iudicium peritorum in arte sua*, cui merito standum. Namque facpius, vt inquit SENECA, ^{a)} bona materia cessat sine artifice,

a) l. 6. D. de min.

b) l. 10. C. de transact.

c) l. 13. C. de iudic.

d) vid. Mand. die Abstellung processualischer Weitlaeuigkeiten in geringfügigen Rechts-Sachen betr. d. d. Dresden, den 28. Nou. 1753.

it. Erneueretes und geschaefftes Mandat wegen Auffuch- und Entdeckung auch Bestraffung des Dieb- und Rauber-Gesindels. d. d. Dresden, den 14. Dec. 1753.

a) Epist. XLVII.

tifice, et de arte soli artifices iudicant, iudicantibusque creditur, *b)* vel, ut VALERIVS MAXIMVS *c)* ait: suae quisque artis optimus et auctor est et disputator. Sunt autem *periti in arte*, quos Galli *les gens de metier* vocant, et qui saepius in iure appellatione *honorum virorum* vel *arbitratorum* *d)* veniunt, *e)* personae, quae rem aliquam secundum suam scientiam et artis suae praecepta et regulas diiudicant atque definiunt, v. g. in contractu societatis, lucri et damni partes: *f)* in locatione conductione, mercedem: *g)* in emtione venditione, pretium. *b)* Etenim ex cognitionibus et comprehensionibus rerum, *i)* nec non ex observationibus, *k)* efficiuntur artes. Quo sensu SENECA de *beneficiis* *l)* dixit, insita esse nobis artium omnium semina; et in *Epistolis*: *m)* Natura semina nobis scientiae dedit, scientiam non dedit. Hinc VLPIANVS: *n)* Si, cum mihi vesti-

A 2

b) l. 6. C. de re milit.*c)* Lib. VIII. cap. 12.*d)* vid. ZACH. HUBER. Obs. rer.

iudic. Obs. VII. tit. 1. §. 1.

e) l. 35. D. de min. l. 22. §. 2.

D. de R. I.

f) l. 75. sq. D. pro soc. l. 69.

§. 4. D. de iur. dor. l. 1. §. 1.

g) l. 25. D. locati.*h)* §. 1. l. de emt. l. vlt. C. de

conr. emt.

i) conf. CIC. de fin. Lib. III.

cap. 49.

k) vid. QVINCIUS in Instit.

Orat. Lib. III. cap. 2.

l) Lib. IV. c. 6.*m)* Epist. CXX.*n)* in l. 17. §. 4. D. de praeser.

verb. l. 1. §. 1. C. de I. gauri

.debat

menta venderes, rogauero, vt ea apud me relinquant, vt *peritioribus* ostenderem, et in prouerbio dicitur: *Die Becker beschauen einander das Brod.* Pari modo quoque rusticis vicinis *peritis* in re rustica creditur, si super rebus ad agriculturam pertinentibus, vel de redditibus agrorum, controuersia est: quippe qui optime norunt, quantum terra ferat. Nihilque refert, num *artis periti* a iudice, an per compromissum a partibus ad ferendum iudicium, sistantur. Sic cura carnis omnis, vt iusto pretio praebeatur, et ne morbida vendantur pecora, ad magistratum pertinet, ^{o)} et ab eo certis personis talis inspectio committitur.

§. III.

EQVIDEM non negandum, inter artifices longam esse differentiam et ingenii, et naturae, et doctrinae, et institutionis, ^{a)} vt VLPPIANVS ait in l. 31. *D. de solut.* quam MENAGIVS ^{b)} ad aduocatos belle applicat, elegantique illustrat exemplo. At vero hic non semper summi artifices requiruntur: id quod scite docet VLPPIANVS, ^{c)} illud sciendum est, inquit, si quis artificem

^{o)} l. i. §. 11. *D. de offic. praef. urbi.*

^{b)} In Amoenit. Iur. Cap. XVIII.

^{c)} in l. 19. §. 4. *D. de aedil. edict.*

^{a)} iung. l. 26. §. 12. *D. de cond. indeb.*

iung. l. 27. §. f. eod.

cem promiserit, vel dixerit, non utique perfectum cum praestare debet, sed ad aliquem modum peritum: ut neque consummatae scientiae accipias, neque rursus indoctum esse in artificium: sufficiet igitur, talem esse, quales vulgo artifices dicuntur. Si vero *optimum* esse dixerit, optimum, non mediocrem in eo artificio praestare debet. ^{d)}

§. IV.

ARTIFICES autem et opifices, praesumuntur rerum periti, quae ad eorum artem et opificium spectant. Unde CICERO ^{a)} apposite ait: Etenim, si Q. SCAEVOLA, ille augur, cum de iure praedicatorio consuleretur, homo iuris peritissimus, consultores suos nonnunquam ad FVRIVM et CASCELLIVM praedictatores, reiciebat: si nos de aqua nostra Tusculana M. TVGIONEM potius, quam C. AQVILIVM consulebamus, *quod assiduus usus vni rei deditus et ingenium et artem saepe vincit.*

§. V.

PROINDE in eo, qui artem profitetur, imperitia, tanquam defectus eius qualitatis, merito culpae annumeratur. ^{a)} Adeo-

A 3

que

^{d)} l. 18. §. 1. D. de aedil. edict.

^{a)} l. 27. §. 29. D. ad L. Aquil.

^{a)} in Orat. pro L. Corn. Balb. §. 7. I. eod. l. 132. D. de R. I. cap. 20.

que is, cum quo quis, vt *artifice*, contraxit, ^{b)} culpam leuissimam praestare tenetur; ^{c)} quem casum eleganti responso illustrat WERNHERVS ^{d)} in mangone gemmarum, qui resarcire tenetur damnum, quod ex minus apta gemmarum annulo inclusione venit. E contrario iste *artis peritus*, qui operam non ex locatione conductione, sed gratis beneficii loco nauat, dolum et latam duntaxat culpam praestat, et sufficit, eum bona fide egisse. ^{e)} Aliud enim est, vt ait CICERO, ^{f)} esse *artificem* cuiusdam generis atque artis, aliud in communi vita et vulgari hominum consuetudine nec heberem, nec rudem; idque, quod ei datur, non merces, sed *honorarium*, ^{g)} gallice *recompense*, et in agrimensore proprio nomine *pulueraticum*, quod quasi pro labore et puluere iis datur, ^{h)} dicitur. Illi tamen, *die Zunftmäsig seyn*, vt nos loquimur, scilicet qui recepti in matriculam et collegium artificum, ⁱ⁾ praeferendi, interposito prius, quam iudicia sua perhibent, in quauis cau-

b) l. 9. §. 5. D. loc. cond.

c) l. 13. §. 5. D. cod. l. 28. C. cod. BRVNEM. ad cit. LL. BECK de iur. limit. pag. 130.

d) Part. II. obs. 427.

e) l. 1. §. 1. D. Si mens. fals. mod. dix. l. 1. §. 5. D. de O. et A. iung. ALEYSER. Sp. 112. m. 6.

f) de Orat. I. 58.

g) l. 1. pr. D. Si mens. fals. mod. dix.

h) conf. CUIAC. Lib. IV. obs. 18. et aureum tractatum IAC. GOTHOFER. ad l. 16. Cod. Theod. de tironibus.

i) vid. RYLAND. de Commiss. P. I. Lib. IV. c. 6. n. 4.

fa, iureiurando, nisi iam antea initio officii in iudicio, quo causa tractatur, generale dixerint sacramentum. ^{k)} *Artifici* enim, tanquam testi, non creditur, nisi iurato. ^{l)}

§. VI.

PER *Artificium* autem, quod differt ab *officio*, generali nomine, quodque ad omne ministerium spectat, ^{a)} ac in quo, ut ait CICERO in principio libri de officiis, sita vitae est honestas omnis, et in negligendo, turpitudinem, intelligo illud, quod scientia constat et animi perceptionibus ad opus aliquod moliendum comparatis. ^{b)} Sic apud Romanos seruos artificii instruere solebant; ^{c)} vnde VLPIANVS: ^{d)} Si seruos pignoratos artificii instruxit; ^{e)} et arte fabrica peritum feruum dixit PAVLVS. ^{f)} Immo seruis cocis quoque tribuitur *artificium*, ^{g)} de quibus MARTIALIS: ^{h)}

Non

^{k)} l. 14. C. de iudic. et Dec. El. nou. 2. de a. 1746. verbis: *und hierzu vereydet* Taxatores. eam AVERAN. Interpr. Iur. Lib. V. cap. 25. BERG. Oecon. p. 555.

^{l)} l. 6. §. 1. C. de fec. nupt. iung. CARPZ. Part. 1. Const. 22. d. 12. et C. 26. d. 4. C. 32. d. 63.

^{a)} l. 26. §. 12. D. de cond. ind.

^{b)} l. 65. §. 1. D. de leg. 3. et ad

^{c)} l. 32. D. de R. V.

^{d)} in l. 25. D. de pign. act.

^{e)} iung. l. 6. pr. D. de oper. feru.

^{f)} l. 19. in fin. D. de instr. vel instr. leg.

^{g)} conf. QVINCTIL. L. II. c. 15. Inst. Orat.

^{h)} Lib. XIV. Epigr. 220.

Non satis est ars sola coco, feruire palato:

Namque cocus domini debet habere gulam.
 et LIVIVS: ⁱ⁾ epulae quoque ipsae, et cura et sumtu ma-
 iori apparari coeptae; tum cocus, vilissimum antiquis man-
 cipium, et aestimatione et vsu, in pretio esse, et quod mi-
 nisterium fuerat, ars haberi coepta. Si artifex plura scit
 artificia, illud spectandum in quo plerumque versatur: ^{k)}
 vnde eleganter QVINCTILIANVS: ^{l)} Artem constare ex
 praeceptionibus consentientibus et coexercitatis ad finem
 vitae vtilem.

§. VII.

Nec tamen indistincte et simpliciter arbitrio peritorum
 standum: praesertim si vacillantes sunt, quemadmodum nec
 testes, qui aduersus fidem suam testationis vacillant, audiendi
 sunt, ^{a)} ceu pron. F.I.L. Mens. Iun. 1753. in causa *derer*
Hüfner zu R. aduersus die Halbbüfner daselbst: daß gestalten
Sachen nach, und weil die von Beklagten angegebne 3. Taxa-
tores anfangs fol. — daß sie in dieser Sache nichts gewisses
zu taxiren vermöchten, sich erkläret, also auf deren nachbe-
ro erfolgten Taxe kein gegründetes Absehen zu richten, zu-
förderst drey andere Taxatores, und zwar einer von denen
Gerich-

ⁱ⁾ Lib. XXXIX. cap. 6.

^{k)} dict. l. 65. §. 2. de leg. 3.

^{l)} de Instit. Orat. Lib. II. cap. 17.

^{a)} iung. l. 2. D. de testib.

Gerichten, einer von Klägern, und einer von-Beklagten zu ernennen, auch zu verpflichten, und von diesem der — anderweit zu taxiren, worauf etc. Hinc saepius acta, sumtibus petentis, adhibitis nouis taxatoribus, ad aliud collegium transmittuntur: immo antea saepius a peritis rationes suae relationis iudici factae exiguntur ^{b)}

§. VIII.

ILLVD habet dubitationem, an decreta collegiorum officum mechanicorumque vires rei iudicatae consequantur? Negantem sententiam contra ADRIANVM BEYERVM, statuentem, huiusmodi collegiis veram et proprie dictam iurisdictionem moribus et consuetudine confirmatam competere, meritor tuctur BOEHMERVS. ^{a)} Collegia enim, qua talia, sunt societates mere aequales, adeoque, vti imperio nullo gaudent, ita quoque iurisdictionem, quae ex imperio fluit, regulariter non habent. Etenim de rebus ad collegium, eiusque, quam proficetur, artem pertinentibus, causa cognita, decernere aliquid atque diiudicare possunt, quum nemo de ipsa arte iudicium ferre possit rectius, quam artis peritus. Verum enim vero haec facultas non

B

iuris.

^{b)} STRYK. de Iur. senf. Diff. I. 19. et in Dissert. de sentent. in rem iudic. haut transeunt. §. 26.

^{a)} in Iur. Eccl. L. II. T. 27. §.

iurisdictionem, sed nudam notionem inuoluit ^{b)}. Vnde etiam concludunt, sententiam ex consilio artis peritorum latam, in rem iudicatam non transire, ^{c)} sed esse nudam informationem de ipso facto. At vero, si iudex ordinarius ad huiusmodi informationem sententiam tulit, partibusque debito modo publicauit, hanc transire in rem iudicatam, nisi per leutationem vel appellationem suspendatur, praesertim in Electoratu Saxoniae, ^{d)} nullus dubito.

§. IX.

QVOD vero periti in arte in rebus diiudicandis requirantur, semper et vbique, in legibus cautum non est: interdum tamen, v. g. si mulier mortuo marito se praegnantem esse dicit, quinque mulieres liberae requiruntur, quae simul ventrem inspiciant, sed inuita muliere non tangant. ^{a)} Tutius est duos vel plures adhibere peritos, ^{b)} quemadmodum vnico testi non facile creditur, et plures oculi plus vident quam oculus. ^{c)} Et quidem eliguntur a partibus vel communi

con-

^{b)} vid. CARPZ. in Proc. tit. 2. Art. 3. n. 88. seq.

^{c)} fec. C. 14. X. de Prob. iung. IVDOV. Doctr. pand. Lib. XLII. Tit. I. §. 7.

^{d)} vid. P. I. Conf. Elect. 26. ibi.

que CARPZ. d. 4. iung. BOEHM. diet. dissert. §. 29.

^{a)} l. 1. §. 10. D. de ventr. insp.

^{b)} conf. STRYK. de Iur. sens. diff. I. C. II. n. 23.

^{c)} RVLAND. de Commiss. P. I. L. IV. C. 5. n. 3. feqq. p. 235.

consensu, vel ab vnaquaque vtrarumque partium vnus, ^{d)} et plerumque tertius a iudice ex officio constituitur, ^{e)} vt dissensus duorum per tertium eo facilius componatur. Vnde pronunciat: *durch drey — davon ieden Theile einen in Vorschlag zu bringen, nachzulassen, und der dritte Obrigkeit halber zu bestellen.* Vbi incidit quaestio, an artis periti hac ratione a partibus et iudice electi et admissi, deinceps, vt suspecti recusari possint? Respondeo, non facile hoc esse concedendum, quemadmodum communis testis non facile repelli potest, ^{f)} nisi noua causa recusandi emergat. Quae enim de nouo emergunt, nouo legis indigent auxilio.

§. X.

MVLTVM vero ad sententiam meam corroborandam, eamque clariorem reddendam, faciet, si allata exemplis quibusdam illustraero. Sic de ALEXANDRO SEVERO LAMPRIDIVS in eius vita ^{a)} ait: fuit illi consuetudo, vt si de iure aut de negotiis tractaret, solos doctos et disertos

B 2

adhi-

d) l. 6. §. 1. C. de sec. nupt.

e) iung. l. 3. C. fin. reg.

f) l. 17. C. de testib.

a) Cap. XVI. et cap. XXXIII. iung. l. 2. Cod. Theod. de excusat. artific. qua CONSTANTINVS

XXXV. artifices nominat, qui immunes sunt ab omnibus muneribus personalibus, quo magis cupiant et ipsi peritiores fieri, et suos filios erudire. iung. GUIDO PANTICROLLVS de corp. artific.

adhiberet: si vero de re militari, milites veteres et senes ac bene meritos, et locorum *peritos*, ac bellorum et castrorum, et omnes litteratos, et maxime eos, qui historiam norant: requirens, quid in talibus causis, quales in disceptatione versabantur, veteres Imperatores, vel Romani, vel exterarum gentium fecissent, et paullo post: corpora omnium constituit, vinariorum, lupinariorum, caligariorum, et omnino omnium artium: hisque et sese defensores dedit, et iussit quid ad quos iudices pertineret. Et praetor Edictum, *Si mensor agri falsum modum renunciauerit*, porrexit ad mensores aedificii ^{b)} frumenti, et vini, ^{c)} immo, ad calculatores. ^{d)}

§. XI.

ET nostris temporibus in concursu creditorum, si quis idem numerum genus recipere non potest, illud accipit cum Agio, *mit dem Auf-Gelde*, relatione et comparatione scilicet facta valoris huius pecuniae ad aliam; quem in finem a iurato *sensali* Lipsiensi, qui a *sensalare* nuncupatur, ^{a)} pro paruo lucello impetratur sic dictus *Cours-Zettel*;

^{b)} quorum meminit CRUTERVS in Inscr. pag. 623.

^{c)} l. 5. §. f. D. si mens. fals. mod. dix. l. 26. D. de excusat.

^{d)} l. 7. §. 4. D. si mens. fals. mod. dix.

^{a)} vid. Diss. IO. GUSTAVI SILBERRADII de sensalibus, habita Altdorff. 1711. §. 1.

tit. ^{b)} Pariter negotiationis periti lites, quae ex cambiis oriuntur, ex bono et aequo mediantibus responsis mercatorum, quae *Parere* ^{c)} vocant, decidunt. Immo in ple-
risque emporiis particularia collegia, quibus et mercatores
adhibentur, et germanice, *Handels-Gerichte* audiunt, ideo
sunt instituta, ut res litigiosas mercatorum summam se-
cundum suam scientiam artisque suae principia definiant,
ne per ordinarios longaeuosque processus mercatores tanto-
pere vexentur, temporisque iactura, detrimentum quod-
dam sentiant. ^{d)}

§. XII

PORRO in rationibus intricatis reddendis, in *Rechnungs-
Sachen*, calculatoribus, qui vulgo *rationarii* appellantur, ^{a)}
rationum computatio committitur, ut accepta atque ex-
pensa sedulo conferant, et deinde computum iudici tra-
dant, ut res decidi queat; quo spectat L. 50. D. de cond.
et dem. Et in R. O. P. S. ^{b)} sancitum est, ut duobus vel
tribus calculatoribus, iuramento adstrictis, causae rationum

B 3 com.

^{b)} conf. Mand. Reg. d. d. 3. Iul. 1748.

^{c)} non *Parere*. conf. FRANK. Inst. Iur. Camb. L. II. Sect. VII. Tit. I. §. 5.

^{d)} iung. Dissert. Dn. PRAESIDIS de praerog. credit. camb. praec. chirogr. §. 2.

^{a)} uti in l. 15. §. 5. D. de excus. dicuntur.

^{b)} ad Tit. XXVIII. §. 2.

committantur; In wichtigen Rechnungs - Sachen aber, sind vor allen Dingen zwey oder drey Calculatores zu verordnen; und zu solchem Ende absonderlich zu verpflichten, welche die Rechnungen und gezogenen Defecte, von Posten zu Posten durchgeben, die liquiden von denen illiquiden separiren, und iede in gewisse Classes und Numeros bringen, und darüber ihren Bericht und Gutachten ad Acta geben sollen. c) Dicuntur autem calculatores, a calculis, id est, lapillis minutis, quos veteres in manu tenentes, numeros componebant. d) Ediscebant enim haec pueri, cum litterarum primis elementis; e) hinc IULIUS CAPITOL. de HELVIO PERTINACE: f) Puer literis elementariis et calculo imbutus; et HORATIVUS g):

Romani pueri longis rationibus affem

Discunt in partes centum deducere.

§. XIII.

ITA saepius quoque *peritorum in arte iudicium* adhibe-

c) iung. RIVIN. ad dict. Tit. En. X. pag. 1089.

d) vid. ANTON. AVGVSTIN. ad Modest. siue de excusat. Lib. sing. ad l. 15. §. 5. D. de Excuf. in Thef. Otton. T. IV. pag. 1600.

e) iung. PERRON. L. I. Animadu. C. 27. T. I. Thef. Otton. pag.

627.

f) §. 1.

g) de art. poet. v. 325.

hibetur in materia euictionis, si cautio in casum succumbentiae ob reconventionem est determinanda, ad quam condemnatus, vel simpliciter, vel praevio iuramento malitiae, admittitur.^{a)} Hinc sic pronunciarunt Scabini Lips. Mens. Iul. 1754. ad Praef. Eilenb. *Ist zufoerdest der obnuefuehrliche Betrag solcher nach Maaße des Kauff-Schillings, wofueer das ganze Gut erhandelt, von einigen, der Gelegenheit dasigen Orts satzsam kundigen Hauswirthen zu ermessen, und sodann von der solchergestalt zu bestimmenden Summe so viel, als etc.*

§. XIV.

EODEM modo proceditur, si litterarum fides in dubium vocatur, et comparatio litterarum instituitur. *Rei scriptoriae periti*, praevio iuramento, singulos litterarum ductus cum scriptura indubitata et certa, ut puta quae in aliis Actis ab aduersa parte producta, vel recognita, vel, quae a testibus manum suam recognoscentibus, subscripta, probe conferunt,^{a)} praesertim cum tali scriptura, quae eiusdem aetatis est. Manus enim, vel scribendi ratio,

^{a)} vid. O. P. S. Tit. VI. §. 2. et
Reuif. dict. Tit. §. 1. iung. RIVIN.
ad Tit. XIII. O. P. S. en. 28.

^{a)} vid. BARTH. Hodeg. pag.
541. et STRYK. Introd. ad Prax. fo-
renf. Cap. XIX. §. 9.

tio, vt recte monet Imperator IVSTINIANVS, ^{b)} mutatur: non enim ita quis scribit iuuenis et robustus, ac senex et forte tremens. Quae tamen comparatio litterarum in R. O. P. S. ^{c)} quum huius collationis plerumque exiguus sit vsus, et litterarum ductus propter veritatis imitationem saepius prudentissimos fallere possit, ^{d)} penitus est abrogata. Porro in documento, lingua exotica scripto, itur ad interpretem, ^{e)} vt linguam vnā in alteram, et quidem vernaculam, accurate transferat, iterumque secundum R. O. P. S. ^{f)} praestito prius iureiurando, quo versio simul cum copiis originalium probationi vel reprobationi adiici possit: *Die in frembden und auslaendischen Sprachen abgefasseten Documenta, soll der Producent so gleich bey denen Beweis- und Gegen Beweis- Articuln, durch einen geschwornen Dolmetscher, in die Teutsche Sprache uübersetzt, bey deren Verlust beyfügen.* Id quod etiam v. g. de cambiis, litteris iudaicis scriptis, aliisque instrumentis, quibus inter se vtuntur Iudaei, dicendum. ^{g)} Eiusmodi lingua-

^{b)} in Nou. LXXIII. praef. pr.

^{c)} ad Tit. XXV. §. 5.

^{d)} l. 23. D. ad L. Corn. de fals. et Nouell. LXXIII. praefat.

^{e)} l. r. §. 6. D. de V. O.

^{f)} ad Tit. XXV. §. 3. sub fine.

^{g)} conf. HEINECC. Elem. Iur. Camb. Cap. V. §. 16. ibique alleg. WAGENSEIL. *jüdisch - deutsche Belehrung* quae Altd. in forma 4. prodiit

linguarum periti praeterea etiam in nostris iudiciis ideo quoque adhibentur, vt responsiones eorum, qui linguam germanicam non callent, ad interrogationes iudicis factas explicent. Si vero eorum translatio non satis est accurata, postea in vtroque casu contra eandem tam in positionibus, quam defensionibus ab Aduocatis merito nonnulla excipi solent. ^{b)}

§. XV.

POTISSIMUM vero in rebus domesticis, aestimatione atque taxatione aedium, ^{a)} praediorum, rerum ad inventarium spectantium, in conductione praefectarum, in hereditatibus diuidendis, damnis restituendis, et aliis eiusmodi negotiis, consulendi diligentes patresfamilias, harum rerum artiumque periti, v. g. *Mühlen-Bau-^{b)} und Wirthschaffis-Verständige, Mauer-Meister und Zimmerleute*, quippe, vti est apud HORATIVM ^{c)}.

Nauim agere ignarus nauis timet; abrotonum aegro
Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
Promittunt medici, *tractant fabrilia fabri.*

C

Fabri

^{b)} iung. BARTH. Hodeg. Cap. I.

§. 37. lit. f. pag. 152.

^{a)} conf. BRISSON. de formul.

Lib. VI. pag. 518. sq.

^{b)} vid. l. 2. C. de ponderator.

iung. Nouell. VII. cap. 3.

^{c)} Lib. II. Ep. I. p. 114. seqq.

Fabri autem appellatio generalis est, et quemlibet artificem mechanicum significat; unde aurifaber, faber ferrarius, faber lignarius, faber murarius.

§. XVI.

Sic in specie apud nos per *Decif. Elect. nouiss. II. de a. 1746.* sapienti consilio constitutum est, vt restituendi fructus reditusque annui a bonae vel malae fidei possessore, deductis impensis necessariis, in posterum per *peritos* et iuramento adstrictos *taxatores* aestimentur. Quum antea causa talis processu ordinario tractaretur, verbis: *Weil wegen Erstattung derer Nutzungen, bishero mancherley Zweifel vorgefallen, auch über den Betrag derselben, wenn deswegen auf Beweis und Gegenbeweis erkannt, zu nicht geringer Beschwerung derer Partheyen viele Weiläufigkeit und Unkosten verursacht worden; So setzen und ordnen wir hiermit, daß, wenn in Zukunfft iemand zu Erstattung der erhobenen Nutzungen vertheilet wird, der ohngefährliche jæhrliche Betrag derselben, nach Abzug der unumgänglich nöthigen Unkosten, durch verständige und hierzu vereydete Taxatores auf ein gewisses Quantum gesetzt werden solle.*

§. XVII.

IGITUR in singulos annos certa quantitas fructuum,
qui

qui ex re quadam *praeter propter* ^{a)} percipi possunt, vel locarium annuum, ab eiusmodi patribus familias, quibus praediorum qualitas et conditio, nec non sumtuum et laborum quotannis impendendorum ratio satis nota est, ^{b)} determinatur. Intellego autem per fructus omnes rei corporalis et incorporalis redditus, siue natura proueniant e terra, vite, arbore et pecore, ^{c)} siue iure percipiantur, ^{d)} sicut vsura pecuniae, ^{e)} pensiones, ^{f)} contra vero ad deductionem sumtuum necessariorum, qui in perceptionem fructuum et conseruationem rei fieri debent, refero v. g. *das Schnitter-Meder - Drescher- und Fuhrlohn, für Dünger und dergleichen mehr*; quae omnia in re iudicata in restitutione fructuum, deductis impensis, *Saamen- und Art-Lohn*, intelligi debere, recte censet WERNHERVS. ^{g)}

§. XVIII.

ETENIM quod in fructus redigendos impensum est, non ambigitur ipsos fructus deminuere debere, ^{a)} et non

C 2

intel-

^{a)} quid haec verba indicent vid. in GELL. Noct. Attic. Lib. XIX. Cap. 10.

^{c)} l. 45. D. de vsur. l. 77. D. de V. S.

^{d)} l. 62. pr. D. de R. V.

^{e)} l. 121. D. de V. S.

^{f)} l. 59. §. 1. D. de vsuff.

^{g)} P. III. Obf. 34.

^{a)} l. 46. D. de vsur.

^{b)} vid. RIVIN. ad O. P. S. Tit. 28. En. 12. et 13. P. 1091. seqq.

intelliguntur fructus, nisi deductis impensis, quae quaerendorum, cogendorum, conseruandorumque eorum gratia factae, ^{b)} nec vllus casus interuenire potest, qui hoc genus deductionis impediatur; ^{c)} Id quod non solum in bonae fidei, sed etiam malae fidei possessoribus naturalis ratio exoptulat. ^{d)}

§. XIX.

VERVM enim vero, quum in fructuum taxatione facilius casus existat, vt fructus non annotati sint, haut immerito quaeritur: quomodo sit procedendum? Sunt nonnulli, qui statuunt, *viginti* annorum fructus computari debere, ductu *Nouellae VII. Cap. 3. §. 1.* In hac vero *No- uella* partim non de casu, si fructus aestimati restitui debent, sermo est, partim est dispositio singularis, quae de emphyteusi ecclesiastica agit, hinc potius perceptio et inde dependens restitutio fructuum ante plures annos perceptorum ad determinationem oconomorum peritorum fieri debet; ceu pronunciauit F. I. V. Mens. Ian. 1690. ^{a)} *iedoch mit dieser Erklärung, daß Beklagter dasienige, so er*
und

^{b)} l. 36. §. f. D. de heredit. petit. l. 7. pr. D. solut. matrim. add. RIVIN. ad O. P. S. Tit. XI. En. 62. pag. 454.

^{c)} l. 51. pr. D. fam. ercisc. ^{a)} conf HORN. Class. XII. Sent.

^{d)} l. 36. §. ult. D. de hered. petit. IV. §. 3.

und seine Vorfahren von denen libellirten $8\frac{1}{2}$ Morgen Acker über die jährlichen Zinnsen und Onera nutzen können, auf Haushaltung verständiger Leute Erkenntnis Kl. Principalin zu erstatten schuldig. V. R. W.

§. XX.

ATTAMEN si hi periti iurati certam perceptorum fructuum summam constituunt, impensasque, quas possessor in eos fructus fecit, longe maiores aestimant, ad fructus restituendos damnatus nihil expensarum nomine recipit, quando impensae superant meliorationes. Sic CELSVS ^{a)} inquit: reddat dominus impensam, vt fundum recipiat, vsque eo duntaxat, quo pretiosior factus est; et PAVLVVS: ^{b)} bonae fidei possessores non aliter cogendos creditoribus aedificium restituere, quam sumtus in exstruktionem erogatos, quatenus pretiosior res facta est, recipiant. ^{c)} Secus tamen res se habere videtur in vniuersali iudicio hereditatis petitione. ^{d)} Immo, ob calculi a multis retro annis incundi difficultatem in *Dec. El. nou. II. de a. 1746.* sancitum, bonae fidei possessorem fructus modo vltimi

^{a)} in l. 38. D. de R. V.

^{b)} in l. 29. §. 2. D. de pignor.

^{c)} iung. l. 48. D. de R. V.

^{d)} vid. l. 37. D. de hered. petin.

et ALEVS. Sp. 447. med. 3. et Sp.

450. med. 7. et 8.

tini anni, malae fidei autem possessorem trium ultimo-
rum annorum ante institutam actionem restituere teneri.

§. XXI.

IN genere, veri pretii explorandi gratia, res *peritis*
tradi et committi solet, ^{a)} v. g. architectis, vt de impensis
aedium sacrarum, adhibitis fabris lignariis et caementariis,
iudicent, atque ichnographiam, seu tabulam, quae rem
inspiciendam continet depictam, conficiant. Sic et PLA-
TO apud VALERIVM MAXIMVM ^{b)} conductores sacrae
arae, de modo et forma eius secum sermonem conferre
conatos, ad EVCLIDEM Geometram ire iussit, scientiae e-
ius cedens, immo professioni. Eodem quoque modo se-
cundum O. P. S. ^{c)} proceditur in taxandis feudis: *zu Ta-
xirung der Ritter- und Lebn-Güter aber sollen nicht die
Land-Schöppen, sondern solche Personen gebraucht wer-
den, welche selbstn dergleichen Güter besitzen, und deren
Gelegenheit wol kundig und erfabren seynd.*

§. XXII.

PRAETEREA vestimenta factores, lanas pannifices,
vasa aurea et argentea, lapillos et gemmas aurifabri, oues,
boues

^{a)} iuxta l. I. §. 2. et l. 17. §. 4.
D. de praef. verb.

^{b)} Lib. VIII. cap. 12.

^{c)} Tit. XL. §. 3.

boues et cetera animalia laniones optime aestimant. Sic
 v. g. saepius horum *peritorum* iudicio rerum ablatarum ta-
 xatio committitur, si res furtivae in natura adhuc extant,
 et in iudicio praesentes sunt non deterioratae, et pronun-
 ciatur: *Es wäre denn, daß, da alle gestohlene Sachen amnoch
 in natura vorhanden, zwey dazu verpflichtete taxatores den
 beschwornen Werth so übermäßig fänden, daß alles zusam-
 men nicht über 12. Thaler 12. Gr. ausmächte, So etc.* Et
 si hi *periti* minorem summam renunciant, fur a capitis
 poena liberatur. ^{a)} Quemadmodum etiam fabri ferrarii,
 qui plerumque equorum aegrotorum curam in se suscipi-
 unt, nec non venditores equorum, *Pferdekündige*, tan-
 quam artis periti adhibentur, si equus emtus, breui post
 traditionem moritur, ut ex eius inspectione iudicent, v-
 trum ante contractam venditionem latitans vitium adfue-
 rit, an minus; v. c. equumne antea veneficio corruptum,
 aut viciosum in vesica, aut pulmonem, vel iecur marci-
 dum ^{b)}prehenderit? Quo in casu venditor ex Aedil.
 Edicto sine dubio cogi potest, ut pretium emtori restitu-
 at. ^{c)} Namque eorum testimonio haut mediocris fides
 tribui-

^{a)} iung. BERG. Oec. pag. 781.
 CARPZ. Qu. 78. n. 57.

^{b)} l. 17. §. 4. D. de Aedil. Edict.

^{c)} l. 14. D. cod. iung. LISERI-
 ius Georg. Lib. I. Cap. XII.

n. 96.

tribuitur. ^{d)} Atque hinc eo in casu, quo venditor equum sanum dixerat, licet eiusdem mors ex postfacto, integro mense elapso, contigerat, quum carnifex incisor cum duobus equorum peritis, *nebst zwey Rosshändlern und Rossschauern*, testimonium darent, vitium pulmonum putidorum ante venditionem fuisse contractum, Scab. Lipf. Mens. Nou. 1690. teste BARTHIO, ^{e)} venditori pretii restitutionem iniunxerunt.

§. XXIII.

ITA quoque olim apud Romanos, quum incidere quaestio, de modo, seu mensura quantitatis et spatii agrorum, ^{a)} adhibebantur *artis periti*, mensores machinarii, vti vocantur in *l. f. pr. D. si mens. fals. mod. dixerit*, et passim in inscriptionibus apud GRUTERVM ^{b)} qui agros machina quadam metiebantur, vnde *agrimensores* vocantur. ^{c)} Nam recte ait VLPIANVS: ^{d)} ad officium de finibus cognoscendis pertinet, mensores mittere, et per eos dirimere ipsam finium quaestionem, hoc est, illorum ope et arte, quo iudicium plenius instruunt, renunciando certum

^{d)} conf. MEV. P. II. Decis. 261.

^{e)} in Hodeg. cap. I. §. 46. lit. c.

^{a)} l. 40. D. de contr. emt. vend.

^{b)} pag. 99.

^{c)} in l. 3. C. fin. reg.

^{d)} in l. 8. §. 1. D. cod.

tum agrorum modum. Vnde eos CICERO contra RVL-
LVM ^{e)} finitores appellat. Finitorem mittant: ratum sit,
quod finitor vni illi, a quo missus erit, renunciauerit. Id
quoque in Electoratu Saxoniae secundum O. P. S. R. ob-
tinet, ita quidem, vt iudex in agris dimetiendis, vel in ge-
nere, vel in specie, ad hunc actum iuratos mensores ad-
hibeat, eorumque opera terminos constituat.

§. XXIV.

ET quum hoc solemne quoddam probandi genus sit,
quod fit propter facti euidenciam, ^{a)} constat, ocularem in-
speccionem etiam post publicata attestata institui posse, ceu
pron. Scab. Lips. M. Ian. 1700. vbi in rationibus decidendi:
Dennoch aber und dieweil die probatio per euidenciam fa-
cti, unter denen sonst zum Beweis und Gegen-Beweis ge-
setzten fatalibus nicht begriffen, also auch die inspectio o-
cularis nach Verfließung derselben, wie auch auf bereits
publicirte Attestata wohl statt finden mag, zumal wenn solche
zur Erläuterung und bessern Verständniß derer Gezeug-
nisse dienen kan. ^{b)} Et quidem olim ocularis inspectio
quouis tempore peti instituique poterat, etiam post rem

D iudica-

^{e)} in Orat. II. cap. 13. in fine.^{b)} vid. RIVIN. ad Tit. XXVIII.^{a)} conf. STRYK. de Iur. fenf. O. P. S. En. 6. p. 1075.

Diff. I. cap. 11. §. I.

iudicatam. ^{c)} Sed secundum R. O. P. S. ^{d)} in Saxonia Electorali res est immutata, et statim vel in probatione et reprobatione, vel post publicata Attestata intra XIV. dies peti debet; iudicis tamen potestas idcirco latius patet, usque dum sententia definitiva vires rei iudicatae consecuta est.

§. XXV.

ET vt certo certius de corpore delicti, vt loquuntur, constet, quo poena capitalis irrogari possit: maxime si quaeratur, an vulnus simpliciter mortiferum sit, an minus, consulendi Medici, immo, in sectionibus secundum Ord. Crim. ^{a)} praeter iudicis et duorum scabinorum praesentiam Medici et Chirurgi desideratur.

§. XXVI.

DILIGENTI quoque rei consideratione, seu inspectione oculari est opus, si mulier capitali, vel corpus afflictiva poena plecti, ^{a)} torqueri, vel terreri debet, ^{b)} an graui-

^{c)} conf. MENCH. Disp. ad Proc. Tit. XXVIII. §. 8. et 9. BERG. Oec. iur. Lib. IV. Tit. 24. n. 8. pag. 1063. et eiusdem E. D. F. pag. 800. seq.

^{d)} ad Tit. XXVIII. §. 1.

^{a)} Art. 147. iuncto art. 149. conf. a LEYS. Sp. 598. m. 7. seq.

^{a)} l. 18. D. de statu hom. l. 3. D. de poen.

^{b)} iung. a LEYS. Sp. 14. med. 1. et 2.

grauida sit, vel, si suspecta sit de partu edito; ^{c)} immo, si quaestio oriatur de coeundi impotentia, priusquam coniuges admittuntur ad iusiurandum, ^{d)} corporum inspectio decerni solet, et adhibentur Medici, Chirurghi, obstetrices aliaeque mulieres, quae ventrem inspiciant, iudiciaque sua ferant. ^{e)} Nec non saepius ob corporis constitutionem dictata tortura suspenditur, et res Medici vel Medicorum, qui prae aliis *experti et experientissimi* nuncupantur, iudicio relinquitur; immo, in ipso actu torturae adhibentur, et pronunciat: *und daferne auf dessen Anzeige waehrender derselben etwas bedenckliches sich ereignen solte, damit in Rube zu stehen.* ^{f)}

§. XXVII.

Sic porro Medicis in quaestionibus facti creditur, si initio septimi mensis perfectum partum nasci posse, ^{a)}

D. 2

et

^{c)} Art. 35. Const. Crim. et Mand. Reg. d. d. Dresden den 14. Oct. 1744. *wider die Abtreib - Umbring - und Wegsetzung, derer Leibes - Früchte und zur Welt gebohrnen Kinder.*

de impotent. coni. Cap. III. n. 4. fqq. pag. 61.

^{d)} iung. BERG. Resp. 57.

^{f)} vid. WERNH. Princ. Iurispr. form. P. II. C. VII. p. 254. edit. Hayn.

^{e)} l. 1. §. 4. D. de insp. ventr. iung. IO. GEORG. SIMONIS Tract.

^{a)} l. 12. D. de statu hom. l. 3. §. f. D. de suis et legit. hered. adde RIVIN. Enunc. pag. 465. et WERNH. P. I. Obf. 153.

et vndecimo mense in lucem editum legitimum partum esse, afferunt, quod atra bili, tristitiaque ob mortem mariti morbumque partus sit retardatus, ^{b)} et Ordo Vitembergensis praeuia consultatione Facult. Medic. cum qua conspirauerat Halensis M. Mart. c. a. sententiam ICrorum Halens. qua hereditas partui vndecimestri erat adiudicata, non obstante leuiteratione, confirmare non dubitauit. Si uero a se inuicem dissentiant Collegia Medica, causa fit dubia, et pro reo decidenda. ^{c)} Quando vero obstetrices a Medicis dissentiant, hisce ob artis suae maiorem curam certioreque fidem, quum obstetricum contra manus et oculi saepe fallantur, ^{d)} maior fides habetur. Quod pronuntiando obseruauit Ordo Vitembergensis Mens. Apr. c. a. in causa *Catb. Elis. M.*

§. XXVIII.

Tandem quum iudice POMPONIO, ^{a)} constare non posset *Ius, ars boni et aequi*, ^{b)} nisi sint IURIS PERITI, per quos possit quotidie in melius produci, et vt causae controuersae ciuiles pariter ac criminales rite decidantur, iussu

^{b)} conf. AMMAN. in Medicin. critic. casu 29. a LEYS. Sp. 15. med. I. et BERG. Oecon. p. 41.

^{c)} l. 47. D. de O. et A.

^{d)} ut dicitur in C. 4. C. 27. qu. I. et C. 14. X. de probat.

^{a)} in l. 2. §. 13. D. de O. I.

^{b)} ut eleganter CELSVS definit in l. 1. pr. D. de I. et I.

su Imperantium transmittuntur Acta, ad Collegia iuridica, seu *STVDIOSOS IVRIS*, vti vocantur *Affessores*. *c)* Vnde apud *GELLIVM* *d)* Cur hoc me potius rogas, quam ex istis aliquem *PERITIS STVDIOSISQVE IVRIS*, quos adhibere in consilium iudicaturi soletis? Item, si quis legalis scientiae praemia accipere vel consortio Aduocatorum sociari vult, recurrendum ad *IVRISPERITOS*, qui testantur, quem examinauerunt, *peritia Iuris* instructum. *e)* Quemadmodum in Saxonia Electorali publica lege *f)* factum, neminem in iudicio ad Aduocationis officium (g) admitti debere, neque quendam in praefecturis vel aliis iudiciis Actuarii vices in se suscipere, neque cuidam administrationem Iurisdictionis committi posse, nisi ab vno Collegiorum iuridicorum, vel Lipsiensi, vel Vitembergensi, examinatus, et testimonio iustoque elogio profectum, quos in Iure fecit, sit ornatus.

§. XXIX.

c) in l. 1. D. de off. affess. l. 4. D. de extr. cogn. l. 9. §. 4. D. de poen.

d) Noct. Artic. Lib. XII. cap. 13.

e) l. 11. C. de adu. diu. iudicior.

f) vid. Mand. sub. No: VIII.

in App. O. P. S. R. d. d. Dresden den 12. Apr. 1723. wegen derer Aduocaten, et Mand. d. d. Dresden

den 15. Mart. 1747.

g) vti in l. 4. C. de adu. diu. iudic. dicitur.

§. XXIX.

Vt igitur absolutis bono cum Deo in hac et aliis A-
cademiis, omnibus Iurisprudentiae partibus, et mihi aditus
ad examen pateat, atque, vt ILLVSTRI ICTORVM OR-
DINI qualescunque progressiones, quas in iuris arte feci,
probem, hoc edidi studiorum meorum specimen de *iudi-
cio peritorum in arte, optimo litium dirimendarum iuris re-
medio*, memor benedicti illius CICERONIS: a) Honos alit
artes: omnesque incenduntur ad studia gloria. Deo au-
tem, bonarum *artium* auctori, defensori et Protectori, qui
studiis meis huc vsque adfuit clementissime, et in
posterum me meaque omnia pie con-
fecro.

a) Lib. I. Cap. 2. Tusc. quaest.

WITTENBERG, Diss., 1755

VD
18

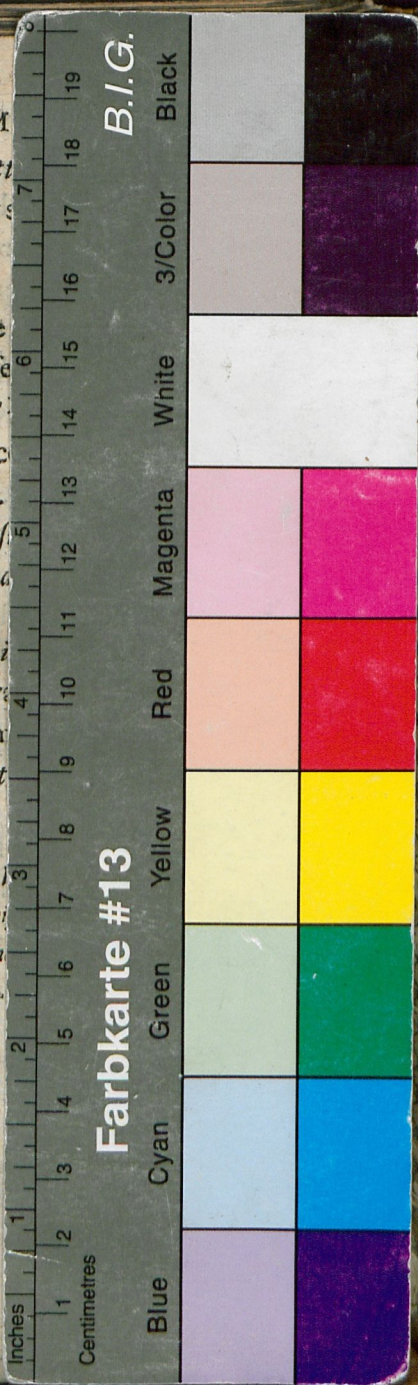
ULB Halle

3

005 905 427

Q. D. B. V
DISSERTATIO IURIDICA
DE
IUDICIO
PERITORVM IN ARTE
OPTIMO LITIVM DIRIMENDARVM
IVRIS REMEDIO
QVAM
PRAESIDE
ANDREA FLORENTE
RIVINO D
POTENTISSIMI SARMATARVM REGIS ET ELECT. SAX
CONSIL. AVLICO DIGESTI VETER. PROF. PVBL. ORDIN
CVR. PROVINC. CONSIST. ECCLESIAST. ET SCABIN
ITEMQVE ORD. IURID. VITEMB
ASSESSORE
IN AUDITORIO MAIORI
ANNO RELIGIOSAE PACIS SAECVLARI
CISDCCCLV. D. VI OCT
TVETVR ET DEFENDIT
AVCTOR
IOANNES CAROLVS TISCHER
CIZENS
VITEMBERGAE
PRELO EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELDI
ACADEMIAE A TYPIS.

1755
14
477
15